

та усувати можливі порушення принципу політичної нейтральності.

Одним з основних способів контролю з боку громадськості – це право звертатися до поліції із заявами, скаргами та пропозиціями, а також контролювати її діяльність через засоби масової інформації та інші механізми громадської контрольної діяльності.

Окрім цього, Національна поліція України підлягає внутрішньому контролю з боку вищих посадових осіб. Цей контроль здійснюється за допомогою імперативного методу та дисципліни, що у сукупності дають можливість виявляти та усувати порушення внутрішніх правил та норм поведінки поліцейських.

Отже, політична нейтральність Національної поліції України є не тільки інструментом для ефективного виконання покладених на неї обов'язків, а й важливим елементом забезпечення демократичності в Україні. На забезпечення незалежності поліції від політичних впливів впливають наявність професійної підготовки та забезпечення високого рівня політичної свідомості особового складу, належного рівня патріотичного виховання та наявність контролю за діяльністю поліції з боку громадськості, міжнародних організацій, а також внутрішнього контролю з боку керівників в системі Національної поліції України.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

2. Чи має бути український поліцейський політично освіченим? (Про доцільність запровадження політичної освіти в Національній поліції України) Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. О.С. МОШЕНСЬКИЙ. 2017 р. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/21_04_2017_1/pdf/48.pdf.

3. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Анна Желізняк

*ад'юнкт кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної
діяльності Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Державний контроль за обігом вогнепальної зброї є досить важливою частиною дозвільної системи загалом. Його регулювання на національному рівні є одним з показників дотримання публічної безпеки і порядку

підрозділами Національної поліції України.

Для початку пропоную розглянути поняття дозвільної системи. Згідно Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», дозвільна система у сфері господарської діяльності - сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, анулюванням документів дозвільного характеру [1]. А відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 12.10.1992 року № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему», дозвільна система - це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян [2].

Призначенням дозвільної системи є: 1) запобігання порушенням правил придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та знищення предметів та речовин, на які встановлений особливий режим користування; 2) запобігання використанню підконтрольних об'єктів та предметів не за призначенням і в злочинних цілях; 3) перешкоджання викраденню, втраті і загубленню предметів і речовин, на які встановлена дозвільна система; 4) застосування до порушників порядку та правил дозвільної системи, передбачених законом заходів адміністративно-правового впливу, а також здійснення взаємодії з іншими відомствами у сфері наведення належного порядку на об'єктах дозвільної системи [3].

Щодо правових засад діяльності Національної поліції у цій сфері, то, згідно ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», одними із основних повноважень поліції відповідно до покладених на неї завдань зазначено:

- пункт 21 - здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

- пункт 22 - здійснення у визначеному законодавством порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин [4].

Крім цього, підрозділи Національної поліції здійснюють превентивну роботу за дотриманням порядку на об'єктах дозвільної системи із вогнепальною, пневматичною, холодною і охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної

дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів [2]. А Діденко С.В. у своїй монографічній праці доводить, що дозвільна система у сфері обігу зброї має превентивну мету – не допустити випадкового або навмисного застосування зброї сторонніми особами, запобігання посягань на життя і здоров'я людей, забезпечення громадського порядку, захисту права власності, публічного інтересу держави й суспільства в цілому шляхом урегулювання питань видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів і ліцензій у цій сфері; установлення переліку повноважень суб'єктів публічної адміністрації щодо видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів у цій сфері; попередження незаконного обігу зброї; установлення порядку поведження зі зброєю, зокрема її зберігання, обліку та носіння; регламентації порядку дій при раптовій її втраті; превенції безпідставного її застосування; попередження посягань з її використанням; установлення та застосування адміністративної відповідальності за порушення дозвільних правил і створення умов для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які скоїли в цій сфері кримінальні проступки [5].

На сьогоднішній день Національна поліція України роботу щодо здійснення дозвільної системи організовує через свої структурні підрозділи: 1) уповноважений підрозділ із контролю за обігом зброї центрального органу управління поліцією; 2) уповноважений підрозділ з контролю за обігом зброї та дозвільної системи головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві; 3) територіальні (відокремлені) підрозділи поліції в районах, містах, районах у містах [6].

Аналізуючи саме превентивну роботу поліції у сфері дозвільної системи слід звернутись до ст. 39 Закону України «Про Національну поліцію», у якій зазначається, що поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боеприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання. Також поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боеприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання [4].

Крім цього відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, поліція вилучає зброю, спеціальні засоби,

боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поведження з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень. Після чого інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ [4].

Таким чином розкривається зміст саме превентивної роботи підрозділів Національної поліції у сфері дозвільної системи шляхом попередження кримінальних та адміністративних правопорушень, перевірки дотримання обмежень у сфері дозвільної системи, установлених законодавством України та застосуванням обмежувальних заходів.

1. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. Відомості Верховної Ради України, 2005, № 48, ст.483.

2. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text> (дата звернення 06.04.2023).

3. Діденко С.В. «Дозвільна система у сфері обігу та застосування зброї в Україні»: Науковий вісник публічного та приватного права (випуск 2, ч. 1, 2016, с. 56-61). URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2016/2/tom_1/13.pdf (дата звернення 06.04.2023).

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015, № 40-41, ст.379.

5. Діденко С.В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні: дис. доктора юрид. наук: 12.00.07. К., 2016. 443 с. (с.122).

6. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення 06.04.2023).